

**Gabriela Biriş (coord.)
Petre Avram
Amir Abdulaziz Mohammed Alshehari
Hiba El Hajj Youssef**

Dicționar medical

român - englez – arab

**Editura Universitaria
Craiova, 2013**

Referenți științifici:

Asist. univ. dr. Oana Maria Șchiopu

*Catedra de Semiologie - Medicină Internă I, Universitatea de
Medicină și Farmacie „Carol Davila” București și S.U.U.B.*

Prof. univ. dr. Teodor Oancă

Universitatea din Craiova

Asist. univ. dr. Diana Viorela Burlacu

Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Tayseer Alsamsam

Copyright © 2013 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dicționar medical român-englez-arab / Gabriela Biriș (coord.);

Petre Avram, Amir Abdulaziz Mohammed Alshehari,

Hiba El Hajj Youssef. - Craiova : Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0770-5

I. Biriș, Gabriela (coord.)

II. Avram, Petre

III. Alshehari, Amir Abdulaziz Mohammed

IV. Youssef, Hiba El Hajj

81'374.8:61=135.1=111=411.21

PREFAȚĂ

Dicționarul propune un inventar minimal de termeni medicali necesari în primii ani de studii la facultatea de medicină, acoperind arii tematice dintre cele mai diverse, de la diagnostice, proceduri, tehnici de investigare, până la termeni din domenii conexe medicinei, precum chimia, biochimia sau psihologia. Scopul lucrării este acela de a familiariza studenții cu terminologia domeniului, de a le oferi un instrument didactic ușor de consultat și eficient în învățare. Desigur, dicționarul va trebui utilizat în relație cu tratate, cursuri, ghiduri, studii, ce conțin definiții și explicații exhaustive, operaționale, necesare însușirii temeinice a terminologiei acestui domeniu.

Utilizarea prezentei lucrări oferă o dublă perspectivă: a) **lingvistică**, prin care studentul se va familiariza cu elementele structurale ale limbajului medical românesc, dobândind capacitatea de a recunoaște și înțelege termenii noi; b) **de specialitate**, prin asocierea acestora cu diferite domenii ale medicinei.

Deși accentul este pus pe terminologia medicală actuală, au fost selectați și termeni mai vechi, ce pot fi întâlniți în lucrări publicate cu ani în urmă. Aceștia au fost marcați ca *învechiți*. De altfel, în redactare, am plecat de la *Dicționar medical* (Editura Medicală, 1970), coordonat de dr. A. Mincu, dr. G. Ionescu-Amza, dr. Stela Cărnaru, și *Dicționar medical român - arab* (Reprografia Universității din Craiova, 1976), avându-i ca autori pe Adrian Mateescu, Petre Avram, Mohamed Fagiri și Fouad Chouaïb. În același timp, am optat pentru includerea unor denumiri populare ale unor boli, organe sau simptome, în ideea că medicul, în contactul direct cu pacientul, se poate întâlni cu descrieri formulate într-un limbaj colocvial, familiar.

Selectarea intrărilor s-a făcut prin consultarea manualelor destinate studenților străini, din care au fost excerptați numeroși termeni, dar și a unor lucrări lexicografice de profil (v. **Bibliografia**).

Ne adresăm cu precădere utilizatorilor străini, pentru care limba română nu este cea maternă, de aici și opțiunea pentru redactarea trilingvă (română, engleză, arabă), engleza oferind posibilitatea consultării unor lucrări lexicografice pentru diferite limbi materne și asigurând raportarea la terminologia internațională. Opțiunea pentru arabă a fost determinată de numărul mare de vorbitori ai acestei limbi, prezenți la studii în România, în ultimii ani.

Câteva intrări conțin doar termenii corespondenți din limba engleză, deoarece nu au fost identificate soluții mulțumitoare pentru limba arabă. Ne propunem să remediem această situație într-o ediție ulterioară a dicționarului.

Din punct de vedere lexicologic, am încercat să includem principalele elemente de compunere / de derivare, cu frecvență mare în terminologia medicală, pentru a-i ajuta pe studenți în înțelegerea structurii lexicului românesc de specialitate, în mare parte comun cu al altor limbi. În același timp, am optat pentru indicarea familiilor lexicale și a sinonimelor,

acolo unde acestea există. Incluzerea familiilor lexicale poate crea impresia de repetitivitate sau monotonie, dar credem că tocmai evidențierea acestei organizări îi ajută pe studenți să alcătuiască enunțuri extinse, obligatorii în argumentarea, caracterizarea sau descrierea proceselor și fenomenelor. Odată cu deprinderea mecanismelor de formare și structurare a lexicului medical, studenții vor asimila mai ușor termenii necunoscuți, putându-se astfel orienta în domeniul imens, în continuă înnoire al terminologiei medicale.

Intrările sunt însoțite de indicații gramaticale de bază: categoria gramaticală (substantiv, adjectiv, adverb), forme de plural, tip de conjugare verbală, menite să ușureze integrarea termenilor în sistemul flexionar al limbii române, adică în uz.

Cele aproximativ 16.000 de cuvinte românești ale acestei lucrări reprezintă doar o mică parte din domeniul vast al terminologiei medicale, numărul și mai mare de cuvinte în limba engleză – în jur de 40 000 – oferind un argument edificator asupra dimensiunilor acestei terminologii.

Ne exprimăm speranța că *Dicționarul medical român - englez - arab* va fi consultat cu folos de către studenții mediciști.

În încheiere, dorim să adresăm sincere mulțumiri celor care ne-au ajutat în redactarea și revizia lucrării, în special domnului Omar Nasser, pentru partea de arabă, și doamnei dr. Oana Șchiopu, pentru lectura deosebit de atentă a manuscrisului și pentru relevanța sugestiilor, dar și referențelor științifice care au avut răbdarea și amabilitatea de a contribui la apariția acestei cărți.

Autorii

Abrevieri & Precizări

adj. = adjectiv
engl. = limba engleză
înv. = învechit
pl. = plural
pop. = popular
refl. = reflexiv
sin. = sinonim
s.f. = substantiv feminin
s.m. = substantiv masculin
s.m.f. = primul cuvânt este masculin,
al doilea este feminin
s.n. = substantiv neutru
vb. = verb
1, 2, 3 = persoana 1, 2, 3 singular
4, 5, 6 = persoana 1, 2, 3 plural

- Tilda (~) înlocuiește cuvântul-titlu.
- Formele din paradigma verbală, indicate între paranteze, sunt la indicativ prezent: **accept/a** (3, 6 -ă) vb.
- Verbele obligatoriu reflexive sunt însoțite de pronume: **acomod/a (a se ~)**(3, 6 -ează) vb.

Surse

- Dictionary of Medical Terms*, ediția a V-a edition, New York, Barron's Educational Series, 2006.
- Dicționar englez-român*, ediția a II-a, Academia Română-Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Editura Univers Enciclopedic, 2004.
- Dicționar medical*, vol. 1-2, redactor responsabil Dr. P. Simici, București, Editura Medicală, 1970.
- Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română-Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
- Beverly Henderson și Jennifer Lee Donsey, *Medical Terminology for Dummies*, Wiley John and Sons Inc., 2008.
- Yusuf K. Hitti și Ahmad Al-Khalib, *Medical Dictionary Arabic-English*, Liban, Librairie du Liban Publishers, 1982.
- A.S. Hornby, *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, ediția a IV-a edition, Oxford, Oxford University Press, 1994.
- Leon Levițchi, *Dicționar român-englez: 60 000 de cuvinte*, București, Editura Teora, 2005.
- Longman Dictionary of Contemporary English*, ediția a IV-a, Pearson Education Limited, Edinburgh, 2003.
- Florin Marcu, Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, ediția a III-a, Editura Academiei, 1978.
- Florin Marcu, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române, 1997.
- Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a VIII-a, București, Editura Saeculum I.O., 2006.
- Adrian Mateescu, Petre Avram, Mohamed Fagiri, Fouad Chouaïb, *Dicționar medical român - arab*, Reprografia Universității din Craiova, 1979.
- Merriam Webster's Medical Dictionary*, Merriam Webster Mass Market, 2006.
- Paul Robert, *Dictionnaire alphabétique & analogique de la langue française*, Société du Nouveau Littre, Paris, 1973.
- Paul Robert, *Le Nouveau Petit Robert - Dictionnaire alphabétique & analogique de la langue française*, Dictionnaires Le Robert - SEJER, Paris, 2008.
- The Unified English-Arabic Medical Dictionary (English and Arabic Edition)*, Arab Medical Union, European Pubns, 2006.
- Valeriu Rusu, *Dicționar medical*, ediția a IV-a revizuită, București, Editura Medicală, 2010.
- Web: www.almaany.com, dictionary.reference.com/medical, www.thefreedictionary.com, www.medical-lexicon.com, www.merriam-webster.com.

Bibliografie

- Anatomia omului- Manual pentru studenții străini din anul pregător*, coordonator științific Conf. Dr. docent D. Mișcalencu, București, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1984.
- Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană-Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii* (DSL), Editura Nemira, 2001.
- Marilena Velican, Adrian Mateescu, Elisabeta Șoșa, coord. Flora Șuteu și Emil Ghițulescu, *Limba română, profil medical. Manual pentru studenți străini*, Editura Didactică și Pedagogică, 1983.

A

a- ① negative prefix, not, without, less

بادئة سلبية ①

abacterian adj. ① abacterial

لا جرثومي , غياب البكتيري ①

abandonism s.n. ① abandonment

الهجر ①

abarognozie s.f. / baragnozie adj.

① abarognosis, baragnosis

فقد تقدير النقل او الوزن ①

abarticular adj. ① abarticular

بعيدا عن المفصل , لا يصيب المفصل ①

abaxial adj. ① abaxial ① بعيد عن المحور

abazie s.f. ① abasia ① عدم القدم على المشى

لعيب في الانسجام

abcedat adj. ① abscessed ① مصاب بخراج

abces s.n. ① abscess ① خراج

~ **pulmonar** ① pulmonary abscess

خراج رئوي ①

abcesografie s.f. ① abscessogram

رسم خراج ①

abdomen s.n. ① abdomen ① البطن

~ **acut** ① acute abdomen

البطن الحادة ①

abdominal adj. ① abdominal ① بطني

abdominalgie s.f. ① abdominalgia

الم بطري ①

abdominocenteză s.f. sin. paracenteză

① abdominocentesis ① بزل البطن

abdominoscopie s.f. ① abdominoscopy

تنظير البطن ①

abductor adj. ① abductor ① مبعد , خاطف

mușchi ~i ① abductor muscles

عضله مبعدة ①

abducție s.f. ① abduction

تبعيد او تبعد , خطف ①

aberant adj. ① aberrant ① زانغ , ضال

aberație s.f. ① aberration

خلل عقلي , زيغان ①

~ **cromozomială** ① chromosomal

aberration

زيغان او انحراف كروموزومي ①

aberometru s.n. ① aberrometer

جهاز لقياس درجة زيغان العين ①

aberoscop s.n. ; sin. astigmatoscop,

keratoscop ① aberroscope, keratoscope,

جهاز لتثبيت حدة القرنية Placido' disk

abiogeneză s.f. ① abiogenesis

التولد العفوي, التلقائي او الذاتي ①

abiologie s.f. ① abiology ① اللاحيوية , اللاعضوية

abiotic adj. ① abiotic ① لا حيوي

abiotrofie s.f. ① abiotrophy

فطام , قصور التغذية , فساد التغذية ①

abioză s.f. ① abiosis

قصور الحيوية , نقص الحياة او عدمها ①

ablactație s.f. ① ablactation ① فطام

ablastic adj. ① ablastemic

ابلاستيك , الذي ينتج في غياب نشاط الخلايا ①

ablastină s.f. ① ablastin

ابلاستين , حصاد التكاثر او الافراخ ①

ablație s.f. ① ablation ① جذ , استئصال

ablefarie s.f. ① ablepharia

المرط , غياب الاجفان , كلياً او جزئياً ①

ablepsie s.f.; sin. cecitate ① ablepsy,

ablepsia, blindness

عمي , خفيف البصر او فقده ①

ablutomanie s.f. ① ablutomania

الولع بالاغتسال ①

abluție s.f. ① ablutation ① اغتسال

abocluzie s.f. ① abocclusion

عدم الانغلاق , عدم ملاحظة اسنان الفكين ①

aboral adj. ① aboral

بعيد عن الفم , بجانب الفم او مقابله ①

abortiv adj. ① abortive ① مسقط , مولود قبل الأوان

abrachius s.n. ① abrachius ① معدم الذراعين

abrahiocefalie s.f. / acefalobrahie ①

abrachycephaly ① غيبة الذراعين والرأس

abraziv adj. , s.n. ① abrasive ① مكشط , ساحج

abrină s.f. ① abrin

أبرين , فلو سام بروز شجرة الشمس ①

abruție s.f. ① abrubtion ① انقطاع

absciziune s.f. ① abscission ① قطع , إزالة بالقطع

absent adj. ① absent ① غائب

absență s.f. ① absence ① غياب

absorbant adj. , s.n. ① absorbent ① ماص

absorb/î (1, 6 *absorb*, 3 *absoarbe*) *vb.*

ⓐ absorb ⓑ امص

absorbție *s.f.* ⓐ absorption ⓑ امتصاص

abstinență *s.f.* ⓐ abstinence

ⓑ تعفف, امتناع

abstract *adj.* ⓐ abstract ⓑ خلاصة

abstracțiune *s.f.* ⓐ abstraction ⓑ استخراج

abulic, -ă *adj., s.m.f.* ⓐ abulic

ⓑ ضعيف الارادة, ضعف الارادة

abulie *s.f.* ⓐ abulia ⓑ ضعف الارادة

abundent *adj.* ⓐ abundant ⓑ وافر

abuz *s.n.* ⓐ abuse ⓑ سوء استعمال, افراط

~ de alcool / de cafea / de tutun

ⓐ alcohol / coffee / tobacco abuse

ⓑ افراط استعمال الكحول

~ de medicamente ⓐ drugs abuse

ⓑ متعاطي مخدرات

abuz/a (3, 6 -ează) *vb.* ⓐ abuse ⓑ متعاطي

abuziv *adj.* ⓐ abusive ⓑ متعسف

folosire ~ă ⓐ abusive use ⓑ سوء استعمال

ac *s.n.* ⓐ needle, acus ⓑ إبرة

acalazie *s.f.* ⓐ achalasia

ⓑ عدم الاسترخاء, الارتخاء

acalculie *s.f.* ⓐ acalculia

ⓑ اللاحسابية- فقد خاصة الحساب

acampsie *s.f.* ⓐ acampsia ⓑ القسط, تصلب

acanthosis *s.n. / acantoză* ⓐ acanthosis

ⓑ شوك, داء التشوك, كثافة طبقة الجلد الشوكية

وتضخمها

acantocefaloză *s.f.* ⓐ acanthocephalosis

ⓑ داء شويكات الرأس

acantoză *s.f. / acanthosis* ⓐ acanthosis

ⓑ شوك. داء التشوك- كثافة طبقة الجلد الشوكية أو

تضخمها

acapie *s.f.* ⓐ acapnia

ⓑ نقص حمض الكربون في الدم

acardie *s.f.* ⓐ acardia ⓑ غيبة القلب

acarian *s.m.* ⓐ acarian ⓑ حلمي

acariază *s.f.* ⓐ acariasis, acaridiosis,

acarinosis ⓑ اقرار, كثرة القرار, داء حكة القرار

~ **sarcoptică**; sin. scabie ⓐ sarcoptic

ⓑ داء الحلم, داء حكة القراد

acaricid *adj., s.n.* ⓐ acaricide ⓑ قاتل الحلم

acatafазie *s.f.* ⓐ acataphasia

ⓑ معايه, صعوبة التعبير

acatagrafie *s.f.* ⓐ acatagraphia

ⓑ صعوبة الكتابة

acatalepsie *s.f.* ⓐ acatalepsy

ⓑ قلة الفهم أو عدمه, التشكك في التشخيص

acatamatezie *s.f.* ⓐ acatamathesia

ⓑ كلال الادراك, عدم الفهم-عطل في قوى الادراك بسبب آفة مركزية

acatzie *s.f.* ⓐ akathisia

ⓑ صعوبة القعود أو تعذره للمرضى

accelerator *adj., s.m.n.* ⓐ accelerator

ⓑ معجل, مسرع

accelerație *s.f.* ⓐ acceleration ⓑ التسارع

accept/a (3, 6 -ă) *vb.* ⓐ accept ⓑ قبل, رضی

acceptor *s.m.* ⓐ acceptor ⓑ القابل

acces *s.n.* ⓐ access

ⓑ نوبة, احتياج, اقتراب, مآتي

accident *s.n.* ⓐ accident

ⓑ فجزة, عارض, حادث, طارئ

~ de muncă ⓐ work accident ⓑ حادث عمل

~ **vascular cerebral** ⓐ cerebrovascular accident / attack (CVA), cerebral infarction, stroke

ⓑ عارض وعائي مخي

acédie *s.f.* ⓐ acedia

ⓑ لا شعور, نقص في العقل, ضعف العقل

acefalie *s.f. / acephalia* ⓐ acephaly,

acephalia

ⓑ عدم وجود الرأس أو غيبته

acefalobrahie *s.f. / abrahiocefalie* ⓐ

acephalobrachia ⓑ غيبة الذراعين و الرأس

acefalocardie *s.f.* ⓐ acephalocardia

ⓑ عدم الرأس و القلب

acefalochist *s.n.* ⓐ acephalocyst

ⓑ كيس مائي بدون رأس

acefalogastrie *s.f.* ⓐ acephalogastrica

ⓑ عدم الرأس و الصدر و البطن العلوي

acefalopodie *s.f.* ⓐ acephalopodia

ⓑ القدمين عدم الرأس و

acefalorahie *s.f.* ⓐ acephalorhachia

ⓑ علوي سرًا و سًا زل أم ادعًا

acefalostomie *s.f.* ⓐ acephalostomia

عدم الرأس ①
acefalotoracie s.f. ① acephalothoracia
 عدم الرأس و الصدر ①
acelular adj. ① non-cellular
 غياب الخليه , عديم الخلايا ①
acenestezie s.f. ① acenesthesia
 عدم الإنشراح , غياب الوظائف الاحشائيه ①
acetabuloplastie s.f. ① acetabuloplasty
 تقويم الحق ①
acetabulum s.n.; sin. cavitataea cotiloidă
 ① acetabulum, cotyloid cavity
 الحق، الوقية ①
acetaldehidă s.f. ① acetaldehyde
 جتانال و، وينولال لئس؛ ديهدلأ تيسأ ①
 نكهمي و لوحكلا ريطقت جتان فيفلوالا
 يلثالال لوحكلا قدسكأب هع ينصرت
acetaminofen s.n.; sin. paracetamol
 ① acetaminophen, paracetamol
 الباراسيتامول ①
acetat s.m. ① acetate ① خللات , ملح حامض
 الخل ①
acetyl s.m. ① acetyl ① ليلخ . ليتيسأ ①
acetilcisteină s.f. ① acetylcysteine
acetilenă (C2H2) s.f. ① acetylene
 اکتيلينا- غاز غير ملون ينتج عن تفاعل الماء مع ①
 كربونات
 بكالسيوم
acetonă s.f.; sin. dimetilcetonă, propanonă
 ① acetone, dimethyl ketone, propanone
 الاسيتون-سائل طيار عديم اللون، ملتهب ①
acetonemic adj. ① acetonemic
 متعلق بتخلون الدم ①
acetonemie s.f. ① acetonemia
 تخلون الدم , وجود الاسيتون في الدم ①
acetonurie s.f. ① acetonuria
 يبلة خلون في البول ① وجود الخلون في البول ①
acheilia s.f. ① acheilia
 فقد الشفة , عدم الشفة او الشفتين ①
acheiria s.f. / achiria ① acheiria
 فقد اليد او اليدين ①
acheiropodie s.f. ① acheiropodia
 فقد اليدين و القدمين ①
achilie s.f. ① achylia
 تازارفال بايغ ①
 زَا ص بجا قف , يرضلأ

ي راص ع اللأ
 ~ **gastrică** ① achylia gastrica, achlorhydria
 ة دغ لهاض م ح قف ①
 يركوري ما اللأ
achinezie s.f. ① akinesia ① فقد القدره على الحركة ①
acianopsie s.f. ① acyanoblesia
 إنعدام الرؤيا للضوء الأزرق ①
acid adj., s.m. ① acid ① حامض
 ~ **ascorbic;** sin. vitamina C ① ascorbic acid ① حمض الاسكوربيك ①
 ~ **barbituric** ① barbituric acid
 حمض باربيتيوريك ①
 ~ **biliar** ① biliary acid ① حمض الصفراء ①
 ~ **citric** ① citric acid ① حامض الستريك ①
 ~ **deoxiribonucleic (ADN)**
 ① deoxyribonucleic acid (DNA)
 حمض النووي الريبوي منقوص الأكسجين ①
 ~ **gama-aminobutiric (GABA)** ① gamma-aminobutyric acid (GABA)
 ~ **gras** ① fatty acid ① حامض دهني ①
 ~ **nucleic** ① nucleic acid ① الحمض النووي ①
 ~ **ribonucleic (ARN)** ① ribonucleic acid (RNA)
 الحمض النووي الريبوي ①
 ~ **uric** ① uric acid ① حمض اليوريك ①
acizi grași ① fatty acids ① الأحماض الدهنية ①
acidaminurie / aminacidurie s.f.
 ① acidaminuria, aminoaciduria
 بيلة الحموض الامينية ①
acidemie s.f. ① acidaemia
 حمضية الدم - كثرة تركيز وجود الحامض في الدم ①
aciditate s.f. ① acidity ① الحموضة - حمضيه ①
 ~ **gastrică** ① gastric acidity ① حموضة المعدة ①
acidocetoză s.f. ① acidoketosis, ketoacidosis
 الحامض الكيتوني ①
acidofil adj. ① acidophilic ① متحمل الحمض ①
acidogeneză s.f. ① acidogenesis
acidorezistență s.f. ① acid resistance
 مقاومة الحمض ①
acidoză s.f. ① acidosis
 الحماض، التحمض- زيادة في حموضة الدم أو نقص في ①
 قلوبته
 ~ **lactică** ① lactic acidosis ① الحماض اللبني ①
 يبلة حمضيه ①
acidurie s.f. ① aciduria ① بيلة حمضيه ①
 ~ **organică** ① organic aciduria
 بيلة حمضيه عضوية ①